

HORIZONTI

EKOLOŠKI INFORMATOR • GODINA X • BROJ 40. • SUBOTICA, NOVEMBAR 2015. • BESPLATAN PRIMERAK

Foto: S.Babović

VEĆINA GRAĐANA NE ZNA ZA ARHUSKU KONVENCIJU

U druženje TERRA'S je u saradnji sa Regionalnim Arhus centrom Subotica organizovalo javnu kampanju u Subotici i Bačkoj Topoli, u cilju informisanja javnosti sa osnovnim podacima o mogućnostima koje im pruža Zakon o Arhuskoj konvenciji.

Tom prilikom su volonteri delili propagandni materijal u čemu je učestvovala i, Barbara Sudarević, koja je kroz razgovor sa građanima primetila da skoro niko nije čuo za ovaj zakon. Takođe, je obeshrabljujuće što nemaju volje i želje da se uključe u bilo kakve aktivnosti niti da traže podatke od nadležnih o zaštiti

životne sredine, jer smatraju da ništa ne mogu promeniti.

Volonteri su ih pozvali na veće uključivanje u donošenje odluka, odnosno da se raspituju u svojoj lokalnoj samoupravi, a Gradska uprava Subotica objavljuje na svom sajtu, pozive na javne rasprave o studijama procene na životnu sredinu i drugih dokumenata.

Volonterka Sudarević, im je objašnjavala da civilni sektor nema kapacitet, ali da se zajedno, sa većim angažovanjem građana, može mnogo više uraditi na očuvanju čovekove okoline.

Ekološko udruženje građana HORIZONTI je od osnivanja 1999. godine počelo sa štampanjem istoimenog ekološkog informatora u cilju pospešivanja komunikacije i protoka informacija, pre svega između ekoloških organizacija i predstavnika lokalne vlasti, ali i uopšte informisanja građana o najznačajnijim temama iz oblasti zaštite životne sredine. U međuvremenu je prerastao u gradski informator i rađen je kroz različite projekte drugih organizacija, poput Udruženja TERRA'S sa Regionalnim Arhus centrom Subotica.

Udruženje TERRA'S je štampalo ovaj 40. broj ekološkog informatora HORIZONTI u okviru projekta "Primena Zakona o Arhuskoj konvenciji u praksi".

"Stavovi izraženi u informatoru isključiva su odgovornost autora i njegovih saradnika i ne predstavljaju nužno zvaničan stav sufinansijera projekta: Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine i Grada Subotice."

Република Србија
Министарство пољопривреде
и заштите животне средине

АП Војводина
Покрајински секретаријат за урбанизам,
градитељство и заштиту животне средине

GRAD SUBOTICA

**DOĐITE, POZOVITE, PIŠITE,
INFORMIŠITE SE!**

Radnim danima od 10 do 14 časova
Otvoreni univerzitet (II ulaz)
Trg cara Jovana Nenada 15
24000 Subotica

024 554 600 / 127
aarhussu@openunsubotica.rs
terras@terras.org.rs

Izdavač: Udruženje TERRA'S Subotica

**Urednik izdanja
i autor tekstova:** Snježana Mitrović,
diplomirani žurnalista

Saradnici: Jelena Ivović
Barbara Sudarević

Prevod: Čila Nemet

Teh. priprema i dizajn: Agencija CONCORDSOFT

Štampa: Printex, Subotica

Tiraž: 1500

Foto: www.subotica.info

Primena Zakona o Arhuskoj konvenciji u praksi

Opređenost Srbije da se priključi EU, u kojoj su građani i životna sredina među prioritetima, podrazumeva i usklađivanje zakonske regulative. S tim u vezi je 2009. godine usvojen Zakon o Arhuskoj konvenciji kojim se obavezuju države da učine dostupnim informacije od značaja za životnu sredinu, omogućiti predstavnicima javnosti da učestvuju u donošenju odluka i obezbedi im adekvatnu pravnu zaštitu u slučaju nepoštovanja ovih prava. Međutim, javnost nije u dovoljnoj meri informisana i svesna mogućnosti koje pruža ovaj zakon, a ni nosioci vlasti, svojih nastalih obaveza.

Udruženje TERRA'S je prepoznalo gorenavedeni problem, te je uz podršku Misije OEBS u Srbiji, iniciralo da se na Otvorenom univerzitetu formira Regionalni Arhus centar Subotica koji je otvoren 2011. godine, potpisivanjem Memoranduma o razumevanju između Ministarstva životne sredine, Grada Subotice i Otvorenog univerziteta. Centar je osnovan s ciljem bolje primene Zakona o potvrđivanju Arhuske konvencije, i predstavlja svojevrsni most između organa vlasti i organizacija civilnog društva, odnosno građana.

Da bi se obezbedio kontinuitet zajedničkog delovanja TERRA'S-a i Arhus centra, realizuje se projekat "Primena Zakona Arhuske konvencije u praksi" podržanog od strane Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine i Grada Subotice.

Cilj projekta jeste obezbeđivanje boljeg informisanja i edukacije da bi se jačala ekološka svest, te aktivnije uključili građani u donošenje odluka što će omogućiti dalje sprovođenje demokratskih procesa iz oblasti zaštite i unapređenja životne sredine i uticati na izvodljivo, delotvorno i postupno ispunjavanje zahteva Arhuske konvencije.

Ovaj 40. broj ekološkog informatora HORIZONTI je jedna od projektnih aktivnosti u kojem je većina prostora posvećena upravo sprovođenju ovog projekta koji traje do 30. novembra 2015. godine.

Sadržaj:

- Regionalna deponija Subotica – za kvalitetniji život 260 hiljada stanovnika
- Zauzeti ozbiljan pristup upravljanju otpadom u Subotici
- Rešavanje divljih deponija – sizifov posao
- Građani, iskoristite mogućnosti Zakona o Arhuskoj konvenciji
- Predstavljen pokrajinski program zaštite životne sredine

REGIONALNA DEPONIJA SUBOTICA ZA KVALITETNIJI ŽIVOT 260 HILJADA STANOVNIKA

Foto: www.subotica.info

Nakon devet godina od osnivanja preduzeća, u julu ove godine započeli su građevinski radovi na izgradnji kompleksa Regionalne deponije Subotica koja bi trebalo da poboljša kvalitet života oko 260 hiljada stanovnika grada Subotica i opština Bačka Topola, Mali Idoš, Čoka, Kanjiža, Novi Kneževac i Senta. Završetak je planiran za 28. februar 2017. godine, do kada će komunalni sistem morati da se reorganizuje, a građani da menjaju svoje navike po pitanju odlaganja otpada. Ovaj projekat u Subotici je primer dobre prakse za celu Srbiju.

Ovo je ukratko siže onoga što se čulo na konferenciji za novinare koju je 9. novembra 2015. godine organizovalo preduzeće Regionalna deponija Subotica, na kojoj je državna sekretarka Ministarstva za poljoprivredu i zaštitu životne sredine, Stana Božović, istakla da Srbiju u narednih 25 godina očekuje ulaganje oko milijardu evra za velike infrastrukturne projekte da bi dostigla standarde EU u oblasti upravljanja otpadom i dodala:

- Regionalna deponija u Subotici je deveta od 26 planiranih, a projekat finansira Evropska delegacija u visini od 21 milion evra, resorno ministarstvo sa 3,5 miliona evra, dok će sve lokalne samouprave uključene u ovaj sistem, izdvojiti oko 700 hiljada evra. Ovo je skupa i kompleksna investicija, ali je ovo najbolji način da se reši pitanje upravljanja otpadom, što se tiče pre svega zdravlja građana, ali i očuvanja životne sredine.

SREDSTVA ZA MEDIJE I OCD

Državna sekretarka, Stana Božović, je pohvalila veliki odziv novinara i istakla da su predviđena sredstva za podršku ne samo medijima, već i organizacijama civilnog društva, koji će imati važnu ulogu, posebno u informisanju i edukaciji građana u sistemu upravljanja otpadom.

Gradonačelnik Subotice, Jene Maglai, je naglasio da je subotička regionalna deponija primer dobre prakse u Srbiji, a da će do njenog završetka naredne godine, sve lokalne samouprave uključene u ovaj projekat morati da započnu proces reorganizacije sistema upravljanja otpadom, te da će i sami građani morati da menjaju navike.

Deponija se gradi na prostoru između sela Bikovo i Orom, a tender za izgradnju je dobio konzorcijum koga čine italijanska firma „Ibi“, šabački „Set“ i „Instel inženjering“ iz Novog Sada, rekla je, Andrea Kikić, direktorica preduzeća Regionalna deponija Subotica, i objasnila da su grad Subotica i opštine Senta, Kanjiža, Bačka Topola, Mali Idoš, Čoka i Novi Kneževac, formirale regionalni sistem za upravljanje otpadom koji je u skladu sa direktivama EU i zakonodavstvom RS:

ČIJI ĆE BITI OTPAD?

Kao urednik izdanja ekološkog informatora HORIZONTI, Snježana Mitrović, rukovodilac Udruženja TERRA'S i Regionalnog Arhus centra je na konferenciji za novinare, pohvalila rad sa Regionalnom deponijom, ukazujući da je u proteklom periodu organizovano niz skupova, kao i javnih rasprava na kojima su se u kontinuitetu objavljivale informacije o izradi pripreme dokumentacije za regionalnu deponiju, ali je očitno da se zakazalo u paralelnom informisanju i pripremi stanovništva za njihovu ulogu u sistemu upravljanja otpadom.

Govorila je o projektnim aktivnostima subotičkih OCD-a, među kojima su "Zelene zgrade Subotice" u okviru kojeg stanovnici zgrada prodaju svoj reciklabilni otpad privatnim operaterima. Ali čiji će biti sutra ovaj otpad kada počne sa radom regionalna deponija? Odgovor se i sam nametnuo, da će pripadati onome kome se poverava posao upravljanja otpadom, a to je Regionalna deponija.

- U celom ovom procesu na prvom mestu je prevencija nastajanja otpada, potom njegoa ponovna upotreba, sledi reciklaža, zatim iskorištavanje otpada za dobijanje energije i tek na zadnjem mestu je odlaganje. Deponiju će činiti dve kasete tela deponije, linija za razvrstavanje otpada, kompostilište, prečištač procednih voda, postrojenje za spaljivanje biogasa, tri transferne stanice i tri zasebna reciklažna dvorišta, kao i upravna zgrada i prateća infrastruktura.

Konstantno povećanje otpada, kao i njegovo nepravilno odlaganje, veliki broj divljih deponija, nizak procenat recikliranja, samo su neki od problema koji će se rešiti izgradnjom regionalne deponije, rekla je, između ostalog, Elena Janković, stručnjak za tokove otpada. Objasnila je sistem plave i smeđe kante u koje će građani sakupljati različite vrste otpada, onog spremnog za reciklažu i mešanog, uglavnom organskog koje će biti namenjeno za proizvodnju biogasa. U telo deponije odlagaće se samo ono što više ne može da se iskoristi.

ZAUZETI OZBILJNIJI PRISTUP UPRAVLJANJU OTPADOM U SUBOTICI

Izražavajući zadovoljstvo zbog velikog odziva na okrugli sto koji je Udruženje TERRA'S sa Regionalnim Arhus centrom Subotica organizovalo, 3. septembra 2015. godine, koordinator, Snježana Mitrović, je izjavila da u pripremi nikada više nije nailazila na probleme i nerazumevanje od onih od kojih nije očekivala, ali i na saradnju od nekih za koje se najmanje nadala.

Čitajući zaključke sa prošlogodišnjeg sličnog skupa, rekla je da ni dve godine od najavlivanja nisu usvojeni novi zakoni iz ove oblasti. **Dragana Ljumović**, samostalna savetnica u Odeljenju za upravljanje otpadom u Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine, je ukazala na to da je Zakon o izmenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom prošao javnu raspravu i da je u fazi usvajanja. Izmenama se, između ostalog, preciziraju obaveze lokalne samouprave u uređenju i organizovanju upravljanja komunalnim otpadom, obaveze u rešavanju divljih i nesanitarnih deponija (evidencija i sanacija), kao i izrada projekata sanacije i rekultivacije za postojeće nesanitarnne deponije-smetlišta.

Ispred AP Vojvodine prisutnima se obratila, **Sonja Atlas Čulibrk**, samostalna stručna saradnica u Pokrajinskom sekretarijatu za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine, koja je izjavila da je jedan od najvećih problema zaštite životne sredine u Vojvodini, ali i sa najvećim zaostajanjem (organizacionim i finansijskim) za standardima EU, upravo upravljanje otpadom. Razlozi su: nizak stepen separacije i reciklaže, kao i iskorišćenja materijalnih i energetskih potencijala otpada. Zatim, porast divljih deponija, te neadekvatno rešenje za konačno odlaganje svih vrsta

otpada, posebno opasnog i industrijskog. U Vojvodini je planirano 9 regionalnih centara: Subotica, Indija, Sombor, Vršac, Sremska Mitrovica, Pančevo, Kikinda, Zrenjanin i Novi Sad.

Najavljujući, **Gordanu Gavrilović**, rukovodioca Odseka za zaštitu životne sredine i održivi razvoj Gradske uprave Subotica, Snježana Mitrović, je kritikovala lokalnu samoupravu što nije radila godišnji izveštaj o implementaciji Lokalnog plana upravljanja otpadom do 2020. godine, na šta je ona odgovorila da je ovaj dokument izrađen u skladu sa Zakonom i Strategijom, te je usvojen 2011. u lokalnom parlamentu. Naglasila je da se aktivnosti sprovode, ponekad ne u predviđenim rokovima, a jedan od razloga jeste nedostatak finansijskih sredstava zbog ukidanja Fonda za zaštitu životne sredine.

Nakon uvodnih izlaganja usledila je veoma konstruktivna, ali na momente i žustra diskusija. Predstavnik Regionalne deponije "Srem - Mačva", **Ivan Artukov**, ukratko je izvestio o njihovom iskustvu u procesu probnog rada. U pitanju je javno komunalno preduzeće koje je formirano od strane Sremske Mitrovice i Šapca gde je već zatvorena gradska deponija. Nemaju još završen centar za pripremu za reciklažu, te i dalje odlažu ne-

selektovan otpad u dve kasete projektovane na 25 godina popunjavanja. Sa civilnim sektorom sprovode aktivnosti na edukaciji stanovništva. Ukazao je da ih još mnogo posla očekuje, ali i pozvao Subotičane da ih posete i na njihovom iskustvu uče u cilju bržeg ostvarivanja dobrih rezultata.

Zamenik direktora JKP "Čistoća i zelenilo", **Veselin Šuković**, je rekao da se niko ozbiljno ne bavi otpadom, posebno opasnim. Smeta mu što sami ne osećamo potrebu da uredimo ovu oblast, već nas na to teraju preko usklađivanja sa direktivama EU. Saopštio je da je već dogovoreno da "Čistoća" umesto transfer stanice, izgradi centar za selektovanje otpada. Stim u vezi, Snježana Mitrović, je zapitala da li će onda Subotica imati dva takva centra, jer je prvobitno bio predviđen samo na Regionalnoj deponiji, ali i da li će građanin plaćati dva računa za usluge u vezi sa otpadom?

Sekretar sekretarijata za zaštitu životne sredine GU Subotica, **Žika Reh**, je rekao da, iako lokalna samouprava radi na mnogim segmentima implementacije lokalnog plana upravljanja otpadom, kao što su obezbeđivanje opreme za unapređenje sistema upravljanja i obrazovne aktivnosti iz ove oblasti (koje se delom realizuju u saradnji sa civilnim sektorom, po konkursu), potpuna primena u ovom trenutku nije moguća, jer su po mnogim pitanjima lokalnim samoupravama „vezane ruke“, zbog nerešenog pitanja sa upravljanjem opasnim otpadom i posebnih tokova otpada, što mora biti rešeno na državnom nivou. U javnosti često dolazi do zabune po pitanju nadležnosti, jer se meša izdavanje dozvola operaterima za upravljanje neopasnim otpadom (kao povereni posao lokalnoj samoupravi, koji se odnosi pre svega na upravljanje otpadom za koji operateri sklapaju ugovore sa pravnim licima) i upravljanje komunalnim otpadom iz domaćinstava, što je izvorni posao lokalne samouprave, uređen Zakonom o komunalnim delatnostima.

Da postoji problem sa odlaganjem opasnog farmaceutskog otpada, potvrdila je **Jasmina Vukša**, šef "Apoteka Subotica", objašnjavajući da se u cenu leka, treba dodati i trošak za sakupljanje i odlaganje, jer ceo taj proces košta. Ovo je veliki problem. Za razliku od sopstvenog farmaceutskog otpada koji apoteka dobrim upravljanjem i vođenjem računa o zalihama i rokovima trajanja, može svesti na minimum, količina otpada koji donose građani je nepredvidiva i njegova koli-

ZNAČAJ INFORMISANJA

Uključujući se u diskusiju, savetnica na programu zaštite životne sredine u Misiji OEBS u Srbiji, Olivera Kuzman Zurovac, je naglasila značaj permanentnog informisanja i edukacije građana. Iskustvo razvijenijih zemalja, koje imaju uređen sistem upravljanja otpadom, pokazuje da nisu stali sa kampanjama i sprovode je svi: od države, gradova, do delova grada kao što su naše mesne zajednice i udruženja građana. Izrazila je žaljenje što, i pored poziva Stalne konferencije opština i gradova, niko iz Gradske uprave Subotica nije učestvovao na studijskom putovanju u Štokholmu, gde su se upoznali sa njihovim načinom zbrinjavanja otpada.

čina može da bude znatno veća. Takođe, imaju problem što za njegovo zbrinjavanje nije obezbeđen magacinski prostor, niti finansijska sredstva. Subotičani su već navikli i znaju gde mogu odneti lekove kojima je istekao rok trajanja, jer se sprovodi kontinuirano informisanje i kampanja.

Direktorica Centra za edukaciju i održivi razvoj CEKOR, **Nataša Đereg**, je istakla problem, ne samo sa farmaceutskim, već svim vrstama opasnog otpada i postavila je pitanje privremenog odlaganja do pronalaženja trajnog rešenja, jer je to u nadležnosti lokalne samouprave. CEKOR, je uradio niz pilot projekata, analiza i preporuka iz oblasti otpada, kao i Udruženje TERRA'S i Arhus centar, ali lokalna samouprava i komunalna preduzeća to nisu prepoznali kao smernice za svoj rad.

Bojana Novaković, iz Ekološkog kluba grada Sremska Mitrovica, je podsetila na neophodnost saradnje svih aktera u sistemu upravljanja otpadom sa civilnim sektorom, kao što je to slučaj u njihovom gradu. Mišljenja je da se mora izraditi kvalitetan program prilikom pokretanja kampanja, sa konkretnim aktivnostima, uputstvima o ulozi građana, da se radi na njihovom informisanju i edukaciji, a paralelno sa tim i na utvrđivanju kaznenih, ali i podsticajnih mera. Ovo je podržala, Snježana Mitrović, podsećajući na kampanju sakupljanja baterija pokrenutu od strane bivše članice Gradskog veća Subotica, kada su podeljene plastične posude, a da nije određeno

mesto za odlaganje. Ovako neznanje i površnost su nedopustivi i nanose više štete nego koristi.

I Darija Šajin, iz Arhus centra Novi Sad je ukazala na važnost edukacije stanovništva, uključivanje civilnog sektora. Takođe, se osvrnula na to da je infrastruktura skupa i da je neophodno vratiti Fond za zaštitu životne sredine. Iz takse "zagađivač plaća" sredstva se moraju uložiti u infrastrukturu, edukaciju i zdravlje ljudi.

Učesnici okruglog stola su mišljenja da je ovo bio jedan od najotvorenijih i najkonkret-

nijih skupova uz želju da ovo bude na neki način prekretnica i da se krene u pravom smeru na uspostavljanju sistema upravljanja otpadom. Inače, skup je realizovan u okviru projekta "Primena Zakona o Arhuskoj konvenciji u praksi" sufinansiranog od strane Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine, Grada Subotice, Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS), Misija u Srbiji, a dok je skup trajao, objavljeni su konačni rezultati, te je podrška stigla i od Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine.

REŠAVANJE DIVLJIH DEPONIJ – SIZIFOV POSAO

U cilju zaštite prava i rešavanja ekoloških problema, građani koriste i mogućnost obraćanja Udruženju TERRA'S i Regionalnom Arhus centru Subotica, kako bi se zajedničkim snagama brže i efikasnije dolazilo do najboljih rešenja. A često put nije ni brz ni lak.

Tako je u martu ove godine, **Tomislav Mačković**, iz Tavankuta upozorio na svegoru situaciju sa divljim deponijama i potrebu uređenja kanala u ovoj mesnoj zajednici. Volonteri su odmah izašli na teren snimili situaciju, a potom prijavu sa fotografijama prosledili Servisu za građane Gradske uprave Subotica na dalje rešavanje. Usledeo je odgovor da je predmet prosleđen nadležnim organima i vrlo brzo se započelo sa uređenjem, ali tu nije kraj.

Nesavesni građani i dalje ostavljaju otpad, te Tomislav Mačković, obaveštava da je stanje deponije nepromenjeno i kao što kaže za

nepoverovati je da je u više navrata iz Male Bosne primećeno više lica koji su svojim traktorima sa prikolicom donosili smeće na deponiju u Tavankutu. Fekalije se i dalje nekontrolisano istresaju, ali ne od strane meštana nego je u pitanju firma koja se time bavi i pruža usluge čišćenja septičkih jama po Gornjem i Donjem Tavankutu i Ljutovu.

Tomislav Mačković, još izveštava da je kanalska mreža uređena samo na pojedinim mestima, dok na potezu kanala između Donjeg i Gornjeg Tavankuta iza hladnajće "Vočko" u dubini od 300 metara krećući se ka jezeru "Skenderevo" uopšte nije uklonjen po-

vađen mulj koji se tu nalazi već dve-tri godine i onemogućava prolaz putem.

Najgora situacija sa kanalom je na potezu od Čikerije do "Medoprodukta" u dužini od nekoliko kilometara gde se uopšte nije čistilo i gde se najviše baca ambalaža od hemijskih zaštitnih sredstava iz poljoprivrede, ali i drugi otpad.

I na kraju, kako završiti ovaj tekst-izveštaj jednog stanovnika Tavankuta koji želi da živi u normalnim i kvalitetnim uslovima? Zajednička borba za uređenijom životnom sredinom u Subotici se nastavlja. Građani i civilni sektor!

GRAĐANI, ISKORISTITE MOGUĆNOSTI ZAKONA O ARHUSKOJ KONVENCIJI

Udruženje TERRA'S je u saradnji sa Regionalnim Arhus centrom Subotica, 30. oktobra 2015. godine organizovalo seminar, na kojem je prisustvovalo više od 50 učesnika, a realizovan je u okviru projekta "Primena Zakona o Arhuskoj konvenciji u praksi" podržanog od strane Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine i Grada Subotice.

Pre svega želim da se zahvalim profesorima i učenicima Ekonomske i Hemijsko-tehnološke srednje škole, koje su prepoznale ovaj seminar kao značajnu stavku u građanskom vaspitanju. Takođe, nam je drago što se više od polovine mesnih zajednica odazvala pozivu, iako smo ih očekivali sve, kao što je bilo pre dve godine. Ali, novi izbori, pa novi i ljudi, koji su manje ili više odgovorni za posao za koji su plaćeni ili nisu, ali su dobrovoljno pristali na angažovanje koje moraju usmeriti na poboljšanje kvaliteta življenja Subotičana, rekla je pozdravljajući skup, **Snježana Mitrović**, rukovodilac Udruženja TERRA'S i Regionalnog Arhus centra Subotica.

U svom izlaganju je navela podatak da je Arhuska konvencija, koju je kao Zakon Skupština Srbije usvojila 2009. godine, prvi pravno obavezujući dokument koji građanima garantuje pravo na dostupnost informacija, učešće u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima koja se tiču životne sredine.

Sa prvim "stubom" u vezi informisanja pohvalila je internet stranu grada Subotice u oblasti životne sredine kao jednu od najboljih u našoj zemlji, što potvrđuju i drugi. TERRA'S je inicirao i učestvovao u instaliranju Servisa za građane, ali se javnost mora u kontinuitetu obavješavati o uslugama ovog servisa, posebno u traženju informacija i rešavanju različitih problema.

O značaju učešća građana, posebno predstavnika mesnih zajednica, na javnim raspravama, govorila je, **mr Gordana Gavrilović**, ruko-

SAGA O EKOLOŠKIM PROBLEMIMA SUBOTIČANA

A kako ekološke probleme pokušavaju da reše predstavnici Udruženja TERRA'S i Arhus centra, i pored slabog kapaciteta i nedostatka sredstava, informisala je u nastavku izlaganja, Snježana Mitrović, navodeći poteškoće posebno u slučaju Skadarlijske i Titogradske ulice:

- Pojedini slučajevi se "vuku" više od decenije, kao što je to sa privatnim azilom za pse "Aleks" u Titogradskoj 35. Kada smo se obratili onima koji vode ovaj azil sa željom da održimo sastanak, naišli smo na negodovanje, bez želje za zajedničkim radom. Na njihovom sajtu je navedeno da ima preko 700 napuštenih pasa, a iz Uprave za veterinu je građanima pismeno odgovoreno da se još uvek ne zna tačan broj, da je većina čipovana i da se poštuje Zakon o dobrobiti životinja, ne obrazlažući po kojim odredbama i uslovima. Zbog ovoga se ne može pratiti povećavanje ili smanjivanje broja pasa, te se ne vidi način za sprovođenje rešenja o iseljenju azila. Toliki psi ne mogu biti smešteni u Prihvatilište za napuštene životinje u ulici Ganjo šor, kojim upravlja JKP "Čistoća i zelenilo".

A i tu je bilo nezadovoljnih građana čije su nekretnine u okolini Prihvatilišta, ali su ima data dva rešenja: sudski epilog ili da ih lo-

kalna samouprava obešteti, što je bio i zaključak skupa koji je u maju ove godine organizovao Regionalni Arhus centar Subotica u prostorijama MZ „Zorka“.

Drugi višegodišnji slučaj jeste stanovnika Skadarlijske ulice sa operatorom "Dado metal" koji će se, sve su prilike, završiti na sudu. Inače, gradonačelnik Subotice, Jene Maglai, je prva osoba koja se uhvatila u koštac sa ovim problemom, za koji se nadamo da će uskoro biti i rešen. Njegov predlog je da se na jednom delu lokacije bivše HI "Zorka" osnuje tzv. slobodna zona za mala i srednja preduzeća, gde bi prednost imali oni koji imaju više zaposlenih, ali i problema sa stanovništvom, kao što je to slučaj sa "Dado metalom". Međutim, šta da se radi do tada? Sa jedne strane imamo nezadovoljne građane koji i dalje tvrde da "Dado metal" radi van vremena dozvoljenim rešenjem uz buku koja im smeta, a sa druge strane vlasnika koji sve negira, uz zapisnike inspekcijских kontrola. Predlog Udruženja TERRA'S i Arhus centra je bio da se do pronalazjenja konačne odluke, postavi 24-časovni video-nadzor koji, možda ne bi bio validan dokaz na sudu, ali bi se stekla prava slika šta se dešava i ko je u pravu. Uostalom mnoga slična preduzeća plaćaju takve usluge u cilju obezbeđivanja svojih objekata.

vodilac Odseka za zaštitu životne sredine Gradske uprave Subotica:

- Veoma je važno na vreme reagovati, već kod javnih uvida na različitu plansku dokumentaciju. Što se tiče studija procene uticaja na životnu sredinu, javnost se obaveštava u sredstvima informisanja na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku, a mi iz Odseka posebno pozive šaljemo mesnim zajednicama. Na žalost, odziv je slab i javnost reaguje kasno, kada je investitor obezbedio svu neophodnu dokumentaciju.

Na kraju je izneta i podatak da je u ovoj godini podneto 48 zahteva za odlučivanje o potrebi procene uticaja projekata na životnu sredinu, od kojih je za šest zatražena studija, sedam ih je u izradi, za 31 nije potrebna, za dva slučaja je postupak prekinut, a po jedan zahtev je odbačen i u stanju je mirovanja.

Direktorica Centra za ekologiju i održivi razvoj, CEKOR, **Nataša Đereg**, je podsetila na borbu od pre nekoliko godina, protiv "VIP mobile" koji je od gradske vlasti dobio dozvolu da postavi antenski stub na privatnom posedu u blizini OŠ "Matko Vuković". Takođe, je ukazala na važnost informisanja i pohvalila to što je Agencija za zaštitu životne sredine Srbije uspostavila Nacionalni registar izvora zagađenja, ali je problem što npr. prošle godine više do 7.000 preduzeća nije dostavilo izveštaj:

- Za nedostavljanje podataka predviđena je kazna od 500 hiljada do milion dinara. Da li je neko kažnjen? U istrazi zašto se podaci ne dostavljaju, trebalo bi da učestvuju sve nadležne inspeksijske službe, pre svega komunalne i inspekcija zaštite životne sredine, koje će naložiti preduzećima da Agenciji dostave tražene podatke, predložila je Nataša Đereg, koja je na kraju konstatovala da je sistem životne sredine potpuno urušen poslednjih godina, čemu doprinosi i to što ministarstvo ekologije nije samostalno, a i konstantan je nedostatak inspektora.

Jedan od predavača je bio, **Miloš Katić**, direktor EKO DIMeC, preduzeća iz Valjeva koji je 1999. godine, kao konsultant, učestvovao u izradi Lokalnog ekološkog akcionog plana Subotice. Na primeru projekta izgradnje Hidroenergetskih objekata Brodarevo 1 i 2, na reci Lim, pokazao je sprovođenje Zakona o Arhuskoj konvenciji u praksi u Srbiji:

- Grupa udruženja građana iz Prijepolja i Brodareva, koje zastupa advokat Sreten Đorđević iz Valjeva, povelili su sudski spor, te je Upravni sud, odeljenje u Kragujevcu, poništio rešenje resornog ministarstva koje je dalo saglasnost na Studiju o proceni uticaja izgradnje objekta na životnu sredinu i vratilo predmet na ponovno odlučivanje. Razlozi za poništenje rešenja su više proceduralne prirode, od toga da je neuređan zapisnik, do povrede odredbi Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu, kojim je propisano da nosilac projekta uz zahtev za davanje saglasnosti, mora priložiti 3 primerka studije u pisanom i 1 u elektronskom obliku, što oni nisu imali.

DISKUSIJA

Na kraju svakog predavanja, data je mogućnost učesnicima seminara da postavljaju pitanja ili se uključe u diskusiju. Tako je Ksenija Marton iz EUG "HORIZONTI" pohvalila gradski Odsek za zaštitu životne sredine koji obaveštava javnost o podnetim zahtevima. Međutim, promaklo im je sa "Postrojenjem za kompostiranje biodegradabilnog otpada" za koje je izdato rešenje da nije potrebna izrada studije o proceni uticaja na životnu sredinu. Predstavnice MZ "Zorka" su tražile odgovor o nezvaničnim informacijama da će se u ovom delu grada odlagati otpad. Pošto niko nije znao odgovor o čemu se radi, dogovoren je sastanak predstavnika Udruženja TERRA'S i Arhus centra u ovoj mesnoj zajednici.

Završavajući predavanje, Miloš Katić, je upozorio da je u praksi teško dostići najviše standarde u primeni Arhuske konvencije, a najčešći razlozi za to su: nedostatak vremena, loša koordinacija i komunikacija između zainteresovanih strana, ali i nespremnost za argumentovan dijalog i nepoverenje u "drugom stranu", te konstatovala da se učešće javnosti u odlučivanju u Srbiji, za sada, najčešće svodi na ispunjavanje "zakonskog minimuma".

AP VOJVODINA

PREDSTAVLJEN POKRAJINSKI PROGRAM ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Nacrt programa zaštite životne sredine na teritoriji AP Vojvodine za period od 2015. do 2024. godine, je 10. novembra, prezentovan u Novom Sadu, a očekuje se da će uskoro biti razmatran na sednici Pokrajinske vlade, te da će do kraja godine biti donet i na sednici Skupštine AP Vojvodine.

Reč je o strateškom dokumentu, koji je izrađen u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine, gde je precizirano da se donosi na nacionalnom i na lokalnom nivou, a to se odnosi na autonomnu pokrajinu, gradove i opštine.

Predstavljajući ga, pokrajinski sekretar za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne, **dr Slobodan Puzović**, je rekao da je izrađen u saradnji sa brojnim stručnjacima iz pokrajinskih i republičkih institucija, obuhvata sve značajne aspekte životne sredine sa ciljem da omogući institucionalni okvir za očuvanje i unapređenje osnovnih komponenti životne sredine i njihovo mudro korišćenje u funkciji obezbeđivanja održivog razvoja lokalnih zajednica na teritoriji naše pokrajine. Sekretar Puzović je još naveo da će resorni pokrajinski sekretarijat u odnosu na ovaj dokument, u narednoj deceniji, razvijati svoje aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine, odnosno osnovnih medijuma kao što su voda, vazduh, zemljište, upravljanje otpadom, zaštita prirode.

- Istoveremeno, projektovaće se i mere i aktivnosti koje treba preduzeti kako bi se uskladile sektorske politike i na adekvatan način sprovodila prostorno-planska dokumentacija, kako bi u očuvanoj životnoj sredini naši građani mogli normalno da žive, naveo je sekretar Puzović i dodao da su deo ovog programa i instrumenti za njegovu realizaciju u praksi narednih deset godina, pre svega sa aspekta stručnih i organizacionih kapaciteta, kao i obezbeđivanje finansijskih sredstava.

Nacrt programa zaštite životne sredine AP Vojvodine, podeljen je u nekoliko segmenata i obuhvata: postojeće stanje životne sredine, međusektorske uzroke degradacije životne sredine, zatim privredni sektor i njihov uticaj na životnu sredinu, ciljeve zaštite i mere za sprovođenje programa zaštite životne sredine i finansiranje.

AARHUSSU

ARHUS CENTAR SUBOTICA

U cilju sprovođenja Arhuske konvencije u praksi, osnivaju se Arhus centri širom sveta i od usvajanja ovog dokumenta do 2015. godine, formirano je njih 59 u 14 država.

Na inicijativu Udruženja TERRA'S 2011. godine počeo je sa radom REGIONALNI ARHUS CENTAR SUBOTICA, koji je osnovan uz podršku Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju, Misije OEBS u Srbiji, potpisivanjem Memoranduma između Ministarstva životne sredine, Grada Subotice i Otvorenog univerziteta.

Svako ima pravo znati šta se događa sa okolinom. Bez pouzdanih informacija ne možemo odlučiti šta je ispravno, a šta nije! Ne zaboravite da je svako pravo ujedno i obaveza!

DOĐITE, POZOVITE, PIŠITE, INFORMIŠITE SE!

Udruženje TERRA'S i Regionalni Arhus centar Subotica na Otvorenom univerzitetu

Trg cara Jovana Nenada 15, 24000 Subotica

Telefon: 024 - 554 - 600 lokal 127 ili 123

E-mail: terras@terras.org.rs / aarhussu@openunsubotica.rs

www.terras.org.rs / www.aarhussu.rs

Република Србија
Министарство пољопривреде
и заштите животне средине

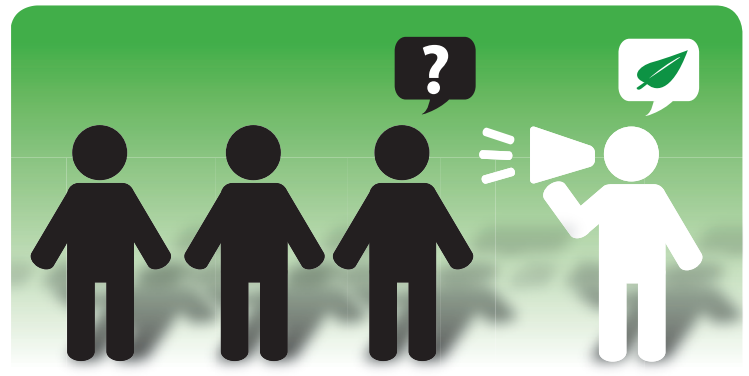

AP Vojvodina
Pokrajinski sekretarijat za urbanizam,
graditeljstvo i zaštitu životne sredine

GRAD SUBOTICA

Udruženje TERRA'S je štampalo ovaj informator u okviru projekta "Primena zakona o Arhuskoj konvenciji u praksi" podržanog od strane Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine i Grada Subotice.

ARHUSKA KONVENCIJA

Predstavlja prvi pravno obavezujući dokument koji građanima garantuje pravo na dostupnost informacija, učešće u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima koja se tiču životne sredine. Usvojena je 1998. godine na IV Konferenciji „Životna sredina za Evropu“ u gradu Arhusu (Danska).

Konvencija uspostavlja vezu između prava na zdravu životnu sredinu i ljudskih prava. Obezbeđuje vladama standarde u oblasti transparentnosti, učešća javnosti i odgovornosti u poslovima vezanim za zaštitu životne sredine. Promoviše veću otvorenost u procesima donošenja odluka vezanih za životnu sredinu na međunarodnom i nacionalnom nivou.

ARHUSKA KONVENCIJA U SRBIJI

Narodna skupština Republike Srbije je 2009. godine usvojila Zakon o potvrđivanju Arhuske konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine („Sl. glasnik RS-Međunarodni ugovori“, br.38/2009.). Osnovni cilj donošenja ovog Zakona, jeste zaštita prava svakog pojedinca na život u zdravoj životnoj sredini, što garantuje i Ustav Republike Srbije.

TRI STUBA ARHUSKE KONVENCIJE

Dostupnost informacijama o životnoj sredini:

Građani imaju pravo na tačne informacije o pojavama i aktivnostima koje mogu imati uticaj na kvalitet životne sredine, zdravlje ljudi i životinja;

Učešće javnosti u donošenju odluka od značaja za životnu sredinu:

Pravo je građana da učestvuju u pripremi i izradi planova, programa, politika i zakonskih propisa koji se odnose na životnu sredinu, kako bi neposredno uticali na kreiranje odluka i kvalitet okruženja u kom žive.

Pravo na pravnu zaštitu:

Kršenjem prva dva prava, građanima je dato pravo da ospore javne odluke koje su donete bez poštovanja propisane procedure.

VAŽNE AKTIVNOSTI ZA SPROVOĐENJE ARHUSKE KONVENCIJE

- Širenje informacija o životnoj sredini
- Podizanje javne svesti iz oblasti zaštite životne sredine
- Povezivanje vladinog, civilnog i privatnog sektora
- Organizovanje i učešće na javnim raspravama
- Organizovanje seminara za različite ciljne grupe

ZAŠTO JE ARHUSKA KONVENCIJA BITNA ZA MENE?

Blagovremeno dobijena tačna informacija iz oblasti životne sredine u mojoj lokalnoj zajednici, omogućava mi da doprinosim podizanju svesti i iniciranju akcija.

Kada se ulaže u proizvodnju i otvaranje novih radnih mesta, želim da izbegnem negativne posledice po stanovništvo i životnu sredinu.

Ekološki problemi mogu biti rešeni, jedino ako su građani svesni pitanja životne sredine, ali i zainteresovani za saradnju.

Želim da se informišem o planovima i investicijama u mom gradu, i kažem svoje mišljenje pre nego što se usvoji, odnosno počne sa sprovođenjem.

Organ javne vlasti nema pravo da uskrati građanima i medijima informacije koje mogu imati uticaja na očuvanje života i zdravlja ljudi i zaštitu životne sredine i tada se ne sme pozivati na zakonske odredbe koje govore o mogućnosti da ti ne da traženi dokument.

AARHUSSU

AARHUS KÖZPONT SZABADKA

Az Aarhusi Egyezmény gyakorlati alkalmazása érdekében világszerte Aarhus Központok létesülnek, és a dokumentum elfogadásától 2015-ig 59 központ létesült 14 államban.

A TERRA'S Egyesület kezdeményezésére a SZABADKAI REGIONÁLIS AARHUS KÖZPONT 2011-ben kezdte meg működését, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet – Szerbiai EBESZ Misszió támogatásával, a Környezetvédelmi Minisztérium, Szabadka Város és a Szabadegyetem közti Egyetértési Nyilatkozat aláírásával.

Mindenkinek jogában áll tudni, hogy mi történik a környezettel. Megbízható információk nélkül nem tudjuk eldönteni mi helyes és mi nem! Ne feledjék, hogy minden jog egyben kötelezettség is!

LÁTÓGASSON EL, TELEFONÁLJON, ÍRJON, TÁJÉKOZÓDJON!

TERRA'S Egyesület és Szabadkai Regionális Aarhus Központ a Szabadegyetemen
Jovan Nenad cár tér 15, 24000 Szabadka
Telefon: 024 - 554 - 600 (127-es vagy 123-as mellék)
E-mail: terras@terras.org.rs / aarhussu@openunsubotica.rs
www.terras.org.rs / www.aarhussu.rs

Република Србија
Министарство пољопривреде
и заштите животне средине

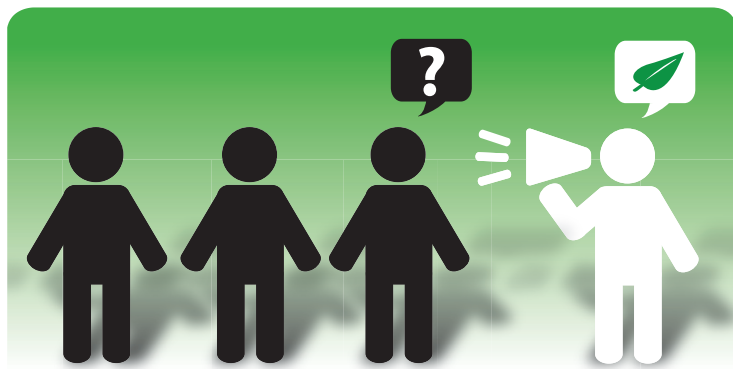

AP Vojvodina
Pokrajinski sekretarijat za urbanizam,
građevinarstvo i zaštitu životne sredine

GRAD SUBOTICA

A tájékoztatót a TERRA'S Egyesület adta ki az "Aarhusi Egyezményről szóló Törvény alkalmazása a gyakorlatban" elnevezésű projekt keretében, melyet a Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Minisztérium, a Tartományi Városrendezési, Építészeti és Környezetvédelmi Titkárság, valamint Szabadka Város támogatott.

Az AARHUSI EGYZEMÉNY

Az első olyan jogilag kötelező érvényű dokumentum, mely környezetvédelmi ügyekben biztosítja a polgárok számára az információhoz való hozzáférést, a döntéshozatalban való részvételt és az igazságszolgáltatáshoz való jogot. 1998-ban fogadták el, Aarhus városában (Dánia) a IV. „Környezet Európáért” Konferencián. Az Egyezmény kapcsolatot teremt az egészséges környezetre való jog és az emberi jogok között. Biztosítja az államok részére a szabványokat az átláthatóság, a nyilvánosság részvétele és a felelősség terén a környezetvédelemmel kapcsolatos ügyekben. Támogatja a nagyobb nyitottságot a környezetvédelemmel kapcsolatos döntéshozatali folyamatokban nemzetközi és nemzeti szinten.

Az AARHUSI EGYZEMÉNY SZERBIÁBAN

A Szerb Köztársaság Nemzetgyűlése 2009-ben elfogadta az Információhoz való hozzáférést, a nyilvánosság döntéshozatalban való részvételét és környezetvédelmi ügyekben igazságszolgáltatáshoz való jogot biztosító Aarhusi Egyezmény Ratifikálásáról szóló Törvényt ("SZK 38/2009 sz. Hiv. Közlönye – Nemzetközi Szerződés"). A Törvény elfogadásának célja, hogy védje minden egyén azon jogát, hogy egészséges környezetben éljen, melyet a Szerb Köztársaság Alkotmánya is biztosít.

AZ AARHUSI EGYZEMÉNY HÁROM PILLÉRE

A környezettel kapcsolatos információkhoz való hozzáférés:

A polgároknak joguk van a pontos információkhoz azokról a jelenségekről és tevékenységekről melyek hatással lehetnek a környezet minőségére, az emberek és állatok egészségére.

A nyilvánosság részvétele a környezet szempontjából fontos döntéshozatalban:

A polgároknak joguk van részt venni a környezettel kapcsolatos tervek, programok, politika és jogszabályok előkészítésében és kidolgozásában, hogy közvetlenül hatással lehessenek a döntéshozatalra és a környezet minőségére melyben élnek.

Az igazságszolgáltatáshoz való jog:

Az első két jog megsértése feljogosítja a polgárokat arra, hogy megkérdőjelezzék azokat a nyilvános döntéseket, melyeket a szabályos eljárások tiszteletben tartása nélkül hoztak meg.

AZ AARHUSI EGYZEMÉNY ALKALMAZÁSA SZEMPONTJÁBÓL FONTOS TEVÉKENYSÉGEK

- A környezettel kapcsolatos információk terjesztése
- A nyilvánosság tudatosságának növelése a környezetvédelmet illetően
- A kormányzati, civil és magánszektor összekapcsolása
- Közviták szervezése és az azokon való részvétel
- Képzési programok szervezése különböző célcsoportok számára

MIÉRT FONTOS AZ AARHUSI EGYZEMÉNY SZÁMOMRA?

Az időben kapott pontos tájékoztatás helyi közösségem környezetét illetően lehetővé teszi számomra, hogy hozzájáruljak a tudatosság növeléséhez és tevékenységek kezdeményezéséhez.

A termeléssel és új munkahelyek teremtésével kapcsolatos befektetések során szeretném elkerülni a lakosságot és környezetet érintő negatív következményeket.

A környezeti problémákat csak akkor lehet megoldani, ha a polgárok tisztában vannak a környezetvédelmi kérdésekkel és ugyanakkor érdekeltek az együttműködésben.

Tájékozott szeretnék lenni a városomat érintő tervekkel és befektetésekkel kapcsolatban és el szeretném mondani véleményemet mielőtt azokat elfogadják és végrehajtják.

A nyilvános hatósági szerveknek nincs joguk megtagadni a polgároktól és médiáktól azokat az információkat melyek hatással lehetnek az emberi élet és egészség megóvására, valamint a környezetvédelemre, továbbá nem hivatkozhatnak azokra a jogi rendeletekre melyek lehetőségként említik, hogy ne adják ki számunkra a kért dokumentumot.